І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 38. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 26-го ЛЮТОГО 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 26, 1959 No. 38. VOL. LXVI.

АДВОКАТИ ВИМАГАЮТЬ СУВОРІШИХ ЗАКОНІВ ПРОТИ КОМУНІЗМУ І ПІДРИВНИХ ДІЙ

Шикаго. — Палата Делеґатів Американської Адвокатської Асоціяції прийняла на своїй заключній сесії, відбутій тут у вівторок 24-го лютого ц. р., низку рекомендацій для Конґресу в справі ухвалення гостріших законів проти комунізму й інших підривних дій, що загрожують внутрішній безпеці З'єдинених Держав Америки. В дискусії над цими рекомендаціями і в самих постановах згадана Палата Делеґатів, яка є найвищим керівним органом Адвокатської Асоціяції, поставилася дуже критично до деяких останніх рішень Найвищого Суду в справах національної і державної безпеки, називаючи їх нездоровими і неправильними. Щоб звевтралізувати евентуальний шкідливий вплив цих рішень Найвищого Суду, Палата Делеґатів Американської Адвокатської Асоціяції звернулася до Конґресу ЗДА із закликом ухвалити закони, з допомогою яких можна б було успішніше поборювати комуністичну підривну діяльність, як теж і всякі спроби антидержавного підбурювання. У прийнятих резолюціях Адвокатська Асоціяція вимагає, щоб Конґрес дозволив стейтовим леґіслятурам ухвалювати власні закони проти актів підбурювання і підривної діяльности (досі такі закони були застережені тільки для федерального уряду). Крім того в рекомендаціях для Конґресу висловлено вимогу скріпити Акт Смита з 1940 року, який визнає злочином факт конспіративної змови для пропаґування насильного державного перевороту, й ухвалити окремий закон, який дозволяв би не допускати до державної служби або звільняти з неї тих урядовців ,що відмовляються відповідати на питання, чи вони мали або мають будь-які зв'язки з комуністичною партією. Зокрема в рекомендаціях висловлено домагання, щоб Конґрес ухвалив спеціяльний закон, який уповноважував би екзекутивні органи американського уряду „охороняти американську внутрішню безпеку проти діяльности чужинців, які були комуністами в час їхнього прибуття до ЗДА або стали ними після свого прибуття до цієї країни.'

Найвищий Суд ЗДА поширює права стейтів в податковій ділянці

Вашинґтон. — Найвищий Суд ЗДА 24-го лютого вирішив дві податкові скарги, які мають велике значення для стейтів, бо ці рішення значно поширюють права стейтів в податковій ділянці. — 1. Більшістю 6-ох до 3-ох голосів Суд вирішив, що стейт має право домагатися податку від корпорації з іншого стейту від частини прибутків, які має ця корпорація внаслідок діяльности в даному стейті. — 2. Конституція не дозволяє стейтам стягати податки від імпорту або експорту, але Найвищий Суд вирішив, що стейт має право стягати майновий податок від імпортованих сирівців і посклаланих в стейті для вжитку в цьому ж стейті. За це рішення голосувало 6 судів, а два були проти. Між тими суддями, які були проти, був і суддя Фелікс Франкфуртер, який сказав, що Найвищий Суд порушив доктрину, яка має за собою 100 років, і своїм рішенням відкрив шлях стейтам до шкідливого оподатковування стейтами міжстейтової і закордонної торгівлі. — Перше рішення запало у зв'язку з таким випадком. Цементова фірма з Айови продавала аж 48% свого товару в стейті Міннесота, хоч не мала права ведення бизнесу в тому стейті. Міннесота домагається податків від фірми з Айови і Найвищий Суд їй признав право на ці податки. В іншому випадку стейт Джорджія домагався податків від фірми з стейті Делевар.

Уряд вносить законопроєкт про забезпечення від безробіття робітників у неприбуткових підприємствах

Вашинґтон. — Асистент секретаря праці Нювелл Бравн заявив, що уряд опрацьовує законопроєкт про те, щоб були забезпечення на випадок безробіття і всі ті працівники, які є затруднені в неприбуткових підприємствах і які досі не були охоплені цим забезпеченням. Бравн наводив арґументи, які промовляють за те, що треба забезпечити і цих робітників, які працюють головним чином в шпиталях та в неприбуткових релігійних, добродійних, виховних або наукових інституціях. Соціяльне забезпечення на час безробіття — це „твердиня індивідуальної і громадської безпеки", — казав асистент секретаря праці, і це наявно видко було під час недавньої економічної рецесії, яка проходила без більших потрясень, бо безробітні мали підмогу з фондів для безробіття. Керівники тих підприємств, яких робітники досі не були забезпечені на час безробіття, вже тепер думають про фонди, з яких мусітимуть врлачувати вкладки до фонду безробіття за своїх працівників. Вони сподіваються на збільшення публічної жертвенности.

В АМЕРИЦІ

● Пані Гаррі С. Труман, дружина екс-президента, повідомляє, що її донька Марґарет Кліфтон Деніел в червні ц. р. сподівається вдруге стати матір'ю. Перша її дитина, Кліфтон Труман Деніел, народилась 6-го червня 1957 року.

● Асистент комісара харчів і ліків Виктор Б. Ренкін повідомив, що в молоці деяких корів, вим'я яких ліковано пеніциліною, виявлено сліди пеніциліни.

● У п'ятницю, 20-го лютого почали лікувати державного секретаря Джана Фостера Доллеса рентґенівськими проміннями силою мільйона вольтів. Лікування полягає в тому, що промені переходять крізь організм, нищачи тканини, уражені пістряком. Лікарі мусять докладно обрахувати силу радіяції, щоб не пошкодити здоровим тканинам організму.

● Хоч населення більшости стейтів ЗДА нарікає на холодну зиму, метеорологи стверджують, що від початку цього століччя пересічна температура земної атмосфери підвищилась на два ступні. Причина цього явища невиясиена. Дехто гадає, що двооксид, який постає внаслідок спалювання вугілля і нафти, затримує випромінювання тепла. Інші думають, що це є наслідком підсилення радіяції Сонця.

● Д-р Теодор Бейлє із Бостону, який був особистим лікарем Крістіяна А. Гертера, що тепер заступає хворого державного секретаря Джана Фостера Доллеса, заявив, що Гертер має міцне здоров'я, „може їздити, куди треба і напевне не пропустить ані одного дня праці. Артретизм у слабій формі має він ще з того часу, як, бувши хлопцем, ушкодив собі спинний хребет".

АЙЗЕНГАВЕР ХОЧЕ САМ ВИРІШУВАТИ СПРАВУ ВІДХОДУ ДОЛЛЕСА

Вашинґтон. — Президент Айзенгавер сказав республіканським конґресовим провідникам під час чергової вівторкової зустрічі, що тільки він сам буде вирішувати,коли і чи треба буде звільнити державного секретаря Джана Ф. Доллеса. Президент сказав, що це „направду належить до нього" вирішити, як довго Доллес може залишитися на своєму становищі. — Ця заява Президента є відповіддю тим демократичним сенаторам (Стюартові Саймінґтонові і Гюбертові Гомфрі), які недавно закликали Президента найменувати когось на становище Доллеса, який від п'ятниці 20-го лютого лікується в шпиталі при допомозі радіяції з недуги пістряка черевної порожнини. Лікарі стверджують, що пацієнт, який 25-го лютого відзначив 71-ші роковини з дня народження, позитивно реаґує на це лікування, і тому поширили місце радіового огрівання та продовжили час до одної повної мінути. Більшість демократів стоїть на становищі, що не треба тепер змін на пості державного секретаря, і що Доллес може навіть із шпиталю керувати своїм ресортом. Пацієнт почувається добре, його температура, тиснення крови і пульс — нормальні.

Адмірал Бирк твердить, що ЗДА можуть знищити СССР

Чарлзтон, Південна Каролайна. — Шеф морських операцій ЗДА адмірал Арлі А. Бирк промовляв на зборах Торговельної Палати і сказав, що „ЗДА є тепер здібні знищити СССР" і ця можливість була і давніше, і про неї добре знають провідники СССР. Ця промова адмірала Бирка мала б бути відповіддю тим демократам в Конґресі, які твердять, що першенство в продукції далекосяжних керованих ракет може привести до того, що ЗДА втратять свою військову вищість над комуністичним аґресором. Адмірал Бирк казав, що ЗДА не мусять змагатися з СССР в ділянці продукції керованих ракет і підводних човнів. Це є чисто академічним питанням справа числа совєтських керованих ракет, покищо „ми маємо запевнену можливість знищити СССР і як довго СССР про це знає, і як довго СССР про це знає, можна бути певним, що не буде війни." Як член Об'єднаних Штабів Бирк зізнавав в сенатській Комісії і там твердив, що запропонований Президентом оборонний бюджет не пошкодить обороні цієї країни.

Сенатор Проксмайр критикує Джансона

Вашинґтон. — Демократичний сенатор із Висконсин у своїй промові в Сенаті 23-го лютого гостро виступив проти голови демократичної більшости в Сенаті сенатора Линдона Б. Джансона за те, що він веде демократичну політику в Сенаті без порозуміння зі своїми колеґами, і внаслідок цієї концентрації влади в одних руках партія не може плянувати своєї політики. Сенатор Проксмайр казав, що впродовж майже двох років сенатор Джансон скликав був тільки два рази збори та й то тільки на те, щоб сенатори вислухали того, що говорить сенатор Джансон. Але критика сенатора Проксмайра не знайшла прихильности серед сенаторів-демократів, а сенатор Ричард Л. Нюберґер з Ореґону погодився з критиком в тому, що повинно бути більше зборів і нарад між сенаторами-демократами, але сенатор Проксмайр не має права виступати проти свого проводу в Сенаті тому, що він досі не тільки що не виступав проти сенатора Джансона на фракційних зборах, але ще його вихвалював, а тепер наrло починає його критикувати. Сенатора Джансона не було в Сенаті під час цієї дискусії, бо був в Тексасі.

Кіфовер проти затвердження секретаря торгівлі Стравса

Вашинґтон. — Демократичний синатор Естес Кіфовер виступив проти того, щоб Сенат затверджував на пості секретаря торгівлі Луїса Л. Стравса. Президент Айзенгавер найменував був Стравса на секретаря торгівлі восени минулого року, коли не працював Конґрес, і тепер Сенат має затвердити цю номінацію. Сен. Кіфовер зажадав на Сенатській Комісії Міжстейтової і Закордонної Торгівлі, щоб департамент справедливости прислав вияснення, яку ролю відограв адмірал Стравс в заключуванні контракту між Комісією Атомової Енерґії, яку він очолював у роках 1954-1955 та фірмою Діксон-Ейтс, яка мала збудувати для комісії окрему електрівню. Внаслідок критики демократичних членів Конґресу той контракт мусіла Комісія Атомової Енерґії уневажнити. Генеральний прокуратор Вільям П. Роджерс вислав вияснення сенатській комісії, в якому ствердив, що немає нічого проти затвердження номінації Стравса на пості секретаря торгівлі.

ДЕПАРТАМЕНТ СКАРБУ ПРОТИ ВІЛЬНОГО ПРОДАЖУ ЗОЛОТА

Вашинґтон. — Департмент скарбу вислав листа до Сенатської Банкової Комісії, в якому висловився проти законопроєкту сенатора з Аляски Е. Л. Бартлетта про дозвіл на продаж золота на вільному ринку. Виконний секретар скарбу Лоренс Б. Роббінс твердить, що вільна торгівля золотом спричинила б те, що американський доляр мав би іншу вартість у ЗДА і іншу на закордонних біржах. Департамент скарбу є і проти того щоб ціну на золота збільшити з 35 долярів до 70 за одну унцію щоб ціну на золото збільшити спричинила б необмежений відплив золота закордон.

Померла Марія Скоропадська-Монтрезор — Верховний Керманич Гетьманського Руху

Оберстдорф (Німеччина). — Вночі з дня 10 на 11 лютого ц. р., померла тут несподівано Марія Скоропадська-Монтрезор, найстарша із дочок сл. п. Гетьмана Павла Скоропадського і вдова по графі Адамі де Монтрезор. Похорони Покійної відбулися в суботу 14 лютого ц. р. в Оберстдорфі. Після смерти Гетьманича Данила, Марія Скоропадська-Монтрезор, як найстарша із Скоропадських, перейняла 24 лютого 1957 року наслідні права й обов'язки щодо репрезентації роду Скоропадських і водночас із цим теж і верховне керівництво Гетьманським Рухом. Її звернення в цій справі було затоване днем 29 квітня 1957 року. У зверненні була висловлена конечність „об'єднання всіх творчих національно-державницьких українських сил суспільно-політичного і громадського секторів національного життя в одному Всеукраїнському Національно-Визвольному Центрі". Окрема деклярація Гетьманського Руху в цій справі, підписана Марією Скоропадською Монтрезор, як верховним керманичем цього руху, була опублікована з датою 1 травня 1957 року.

АНГЛІЙСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР У МОСКВІ

Англійський прем'єр Геролд Мекміллен і Нікіта Хрущов: цей останній рукою показує своєму гостеві місце за конференційним столом. Покищо до нічого вони ще не договорились, а тільки Хрущов, не попередивши Мекміллена, заскочив його новою напастливою промовою, що її виголосив в минулий вівторок, відкинувши пропозицію Заходу на конференцію міністрів закордонних справ.

У цьому тижні буде підписаний пакт союзу між ЗДА й Іраном

Теґеран. — У найближчих днях буде підписаний союзницький договір між ЗДА й Іраном — заявив шах Ірану Різа Палеві в парляменті в минулий вівторок 24 ц. м. Він підкреслив, що Іран не лякається погроз, стосованих супроти нього збоку СССР, бо — мовляв — відомо, що кожна збройна інтервенція в Ірані означала б вибух третьої світової війни, якої ніхто не хоче ризикувати. Зрештою, підкреслив шах, — пакт з ЗДА матиме строго дефенсивний характер і не є звернений проти нікого. — Водночас однаково іранське міністерство закордонних справ, як совєтська амбасада в Теґерані оприлюднили офіційне заперечення, наче б совєтський амбасадор Пеґов погрожував Іранові окупацією совєтськими військами у випадку підписання іраньско-американського договору. Американська амбасада проголосила заперечення, наче б ЗДА повідомили Іран, що американські війська негайно висадяться в Ірані, якщо тільки один совєтський вояк переступить іранський кордон. Заперечено також, наче б Іран мав зірвати дипломатичні взаємини з Совєтами. Всі ті інформації появилися в іранській або закордонній пресі, викликуючи неспокійну атмосферу. Одначово в іранських, як американських колах звертають увагу, що проєктований іраньсько-американський договір, який, мабуть, буде ще в цьому тижні підписаний в Туреччині, як в осідку централі Баґдадського пакту, це буде тільки поширення доктрини Айзенгавера на Іран, ото ж потвердження, що ЗДА готові поспішити Іранові з допомогою у випадку його загроження комунізмом. Пу:авояоаоне яп ялпл ьг ьг

Гаммершилд відвідає в березні Москву

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй Даґ Гаммершилд виїде наприкінці цього тижня знову на Середній Схід і до південно-східньої Азії. Він має відвідати столиці Пакістану, Бірми, Сіяму, Ляосу, Камбоджі, Маляйської Федерації, Індії, Непалю і Афґаністану. З столиці Афґаністану Кабулю він плянує полетіти до Москви. Його перебування у Москві передбачене на час від 24 до 28 березня ц. р. Гаммершилд має переговорювати в Москві головно про справи Середнього Сходу і Берліну. Він має вернутись до Ню Йорку наприкінці березня.

Ватикан проти подружжя італійської княжни з шахом Ірану

Рим. — Орган Апостольської Столиці „Оссерваторе Романо" приніс окрему статтю, на часописні вістки про плян подружжя 39-річного шаха Ірану Різи Палеві з 19-річною донькою останнього короля Італії Гумберта II Марією Ґабрієлею. Були навіть газетні плітки, що Марія Ґабрієля переходить на іслямізм. Ці вістки були оперті на фактах, що іранський шах, який в минулому році розвівся з королевою Сорасю внаслідку неможливости дістати від неї наступника престолу, був першим мусульманським володарем, який 1. грудня м. року був на авдієнції в Папи Івана XXIII, а небавком потім відвідав у Швайцарії дружину Гумберта і там познайомився з молоденькою княжною. Старша її сестра з своїм чоловіком, Олександром сербським, і тепер перебуває в гостях у Різи Палеві в Ірані. Проте, всупереч всім цим фактам, „Оссерваторе Романо" пригадує принципове становище Католицької Церкви проти мішаних віровизнанево подруж. Цей часопис допускає ще подружжя між католиками і протестантами, бо тоді, мовляв, є між новоженцями спільнота християнської віри. Зате заперечує подружжя між визнавцями католицизму й іслямізму. В даному конкретному прикладі „Оссерваторе Романо" покликується на конституцію Ірану, за якою шах мусить бути могаметанської віри, ото ж бодай перший син з такого подружжя мусів би бути виховуваний в іслямській вірі та за мусульманським способом життя і звичаями.

Англійський зрадник хоче „залізного листа"

Москва. Гю Бурджес, колишній англійський дипломат, який в 1951 році разом із другим дипломатом Доналдом Д. Мекліном безслідно зник і щойно в 1956 році появився в Москві на пресовій конференції, де очорнював Англію, нав'язав тепер, під час перебування прем'єра Англії Мекміллена в Москві, контакт з його делеґацією. Він старається дістати „залізного листа" від англійського уряду на право відвідати свою 70-річну маму в Лондоні. Гю Бурджес справедливо лякається, що після приїзду до Англії арештують його і не дозволять вернутись до Совєтів, де він — офіційно — працює в одній видавничій фірмі, а за твердженням преси — служить Совєтам в характері закордонно - політичного „дорадника". Урядовець совєтської амбасади в Австралії Владімір Петров, схоронившись в 1954 році під опіку австралійської поліції, розкрив, що Гю Бурджес і Доналд Меклін були совєтськими шпигунами, зербовані на совєтську службу ще під час їх перебування в університеті. Обидва займали під час останньої війни видатні становища і видали большевикам багато тайн.

МОСКВА ВІДКИДАЄ ПРОЄКТ КОНФЕРЕНЦІЇ МІНІСТРІВ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

ПРОПОНУЄ НОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ „НА ВЕРШИНАХ"

Москва. — Совєтський Союз відкинув пропозицію західніх держав перевести конференцію міністрів закордонних справ. Сталось це у промові Нікіти Хрущова, яку він в минулий вівторок 24 лютого ц. р. виголосив перед групою „виборців", які прийшли на Кремль привітати його з „кандидатурою" на члена Верховного Совєту. Використовуючи цю згори зааранжовану комедію, Хрущов відчитав заздалегідь приготовану довжелезну промову, що тривала дві години. Центральним її пунктом було відкинення ноти ЗДА, Англії, Франції і Західньої Німеччини з 16-го лютого ц. р., в якій ці західні держави пропонували перевести конференцію міністрів закордонних справ. З свого боку Хрущов заявив, що краще відбути конференцію голів урядів, себто нову конференцію „на вершинах". Конференція міністрів, мовляв, могла б тривати місяцями, а то й роками, ото ж куди краще скликати таку конференцію, яка відразу могла б вирішити головні проблеми, що цікавлять Схід і Захід. Він назвав тут проблему Німеччини, міжнародного роззброєння, всеевропейський пакт безпеки, заборону атомової зброї ітд. Водночас Хрущов знову домагався підписання мирового договору з „двома Німеччинами" та заповів, що коли цього не буде, тоді СССР підпише двосторонній мировий договір з Східньою Німеччиною. Він повторив свою погрозу, що „порушення суверенности" Східньої Німеччини на суші, морі чи в повітрі західніми військами, які хотіли б силою дістати зв'язок з Берліном, що його оточує східньо-німецька територія, означатиме нову війну. Нав'язуючи до пропозицій західніх держав, щоб у проєктованій конференції міністрів закордонних справ взяли участь представники також обох частин поділеної Німеччини в характері „дорадників", Хрущов добачив у цьому фактичне визнання Заходом Сх. Німеччини ото ж, казав він, ніщо не стоїть на перешкоді, щоб з обома існуючими Німеччинами підписати мировий договір. Водночас він запропонував підписання пакту „приязни і неаґресії" з Англією. — Виступ Хрущова — стверджують кореспонденти з Москви — заскочив англійського прем'єра Мекміллена, який перебуває в Совєтах та який саме тоді відвідував разом з іншими членами своєї делеґації совєтський атомовий центр в Дубні під Москвою. Хрущов не попередив англійського прем'єра про свій замір відкинути західній плян конференції міністрів закордонних справ. Західні дипломати в Москві особливо здивовані гостротою форми, з якою виступив Хрущов, коли він водночас „приязно" переговорює з Мекмілленом. За коментарями преси, Хрущов очевидячки хоче використати факт відвідин Мекміллена та недуги державного секретаря Доллеса, щоб знову пробувати вбити клина між західні держави. Щодо самої суті нової конференції „на вершинах", то газети пригадують, що Захід, та зокрема державний секретар Доллес, стояв завжди на становищі, що конференція голів урядів може відбутись тільки після докладної підготови, яку перевела б конференція міністрів закордонних справ. За вістками з столиць Заходу, західні держави не вважають тієї промови Хрущова за офіційну відповідь на свою ноту з 16 лютого ц. р. і чекають на формальну совєтську відповідь дипломатичною нотою.

Помер Дмитро Мануїльський

Київ. — В минулу неділю, 22-го лютого ц. р. помер у Києві у віці 75 років Дмитро Мануїльський, кол. царський в'язень, учасник повстання в Кронштаді, потім політичний еміґрант у Парижі, який відразу приєднався до тієї „більшости" в російській соціял - демократичній партії, що створила спершу групу, потім партію большевиків. Вернувшись в 1917 році до Росії негайно став одним із керівних большевицьких діячів. Від 1944 до 1952 р. був міністром закордонних справ УССР і в цьому характері приїздив на сесію Об'єднаних Націй до Америки. У повідомленні про його смерть московське радіо славило його, як „лідера міжнародного комуністичного робітничого руху". Був членом Президії ославленого Комінформу, мав ордер Червоної зорі за працю на фронті під час останньої війни та ордер Леніна. Проте насправді не належав до Кремлінської кліки і не грав поважної ролі у формуванні совєтської політики.

У СВІТІ

● У Польщі, на землях близько совєтського кордону, поширилась вістка, що американський уряд рішив впустити до Америки кількадесят тисяч польських робітників, розділюючи землі на Алясці. До американської амбасади у Варшаві почали масово зголошуватись люди на виїзд. Спершу амбасада видавала всім охочим відповідні формулярі для виповнення, але коли число відвідувачів дійшло до кількох тисяч денно, вивішено оповіщення, в якому заперечено ту плітку і поінформовано, що тільки 6,500 осіб річно можуть переїздити з Польщі до ЗДА. Знайшлись обманці, які формулярі американської амбасади продавали за великі гроші, як нібн документ на право виїзду до ЗДА.

● В Італії поширюється неофашистівський рух. Неофашисти використали для маніфестацій і демонстрацій 30-річчя з дня підписання Муссоліні так званих Латеранських пактів — конкордату між італійською державою і Ватиканом, на основі якого відновлено формально існування Ватикану, як незалежної держави під суверенітетом Папи.

● Англійська королева-мати, яка об'їздить тепер заморські посілості Англії, зустрілась з дуже холодним прийняттям від місцевого населення в Кенії (Африка). Тисячі чорних автохтонів мовчки стояли шпалірами в Кісуму, коли проїздила вулицями того міста королева Елисавета, демонструючи цим своє невдолення з англійської адміністрації.

● До західнього Берліну прибули з Східньої Німеччини в чотирьох вагонах 300 циган, як нібн німецькі поворотці з СССР. Тому, що вони не мали відповідних документів, які стверджували б їх німецьку державну приналежність, і перепусток через територію Польщі, західньо - німецька влада відчепила ті вагони і хотіла відіслати їх на схід. Цигани повибивали у вагонах вікна, повискакували з поїзда і загрозили, що коли їх спробують висилати на Схід, вони кинуть під колеса своїх дітей і самі повбивають себе. Їх перевезли до табору втікачів.

● У Туреччині глибока жалоба у зв'язку з катастрофою літака, в якому летіла до Лондону турецька делеґація на конференцію в справі Кипру. У тій катастрофі згинуло 15 осіб — члени делеґації, пілот, три його помічники та стюардеса. Десять осіб, між ними прем'єр Аднан Мендерес, поранені. Лідер турецької опозиції вислав Мендересові депешу з висловами співчуття. В англійському парляменті відбулась маніфестація співчуття для Туреччини.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

СВІТЛА І ТІНІ VII КОНҐРЕСУ

Сьомий Конґрес Американських Українців, про який написано не одну статтю в українській пресі по цей і по той бік океану, сказано не одне слово в приватних розмовах — уже за нами. З ним минулись і деякі побоювання та деякі надії.

В короткому редакційному коментарі не легко схарактеризувати таку подію, як цей останній наш Конґрес, уже з тієї простої причини, що в нашій суспільності є ще деяка кількість осіб, що непризвичаєні до „простої мови" і завжди готові дошукуватися в ній всіляких „тенденцій".

Наймудріший нарід той, що добре поінформований — твердив колись Бенджамін Франклін. Коли ж нашій пресі часом доводиться вістки про поодинокі події вбирати у всілякі форми, замість подавати їх простими словами, то це переважно під натиском самого читача, все ще не зовсім призвичаєного до того, щоб приймати інформацію, як інформацію, а не як тенденцію.

Що можна було б сказати такою „простою мовою" про останній наш Конґрес? Він був, без сумніву, успішний. Що більше, його можна назвати до деякої міри історичним під тим оглядом, що він не був „історичним" у тому, чого більшість наших громадян могла побоюватись: непорозумінь та їх консеквенцій. Щодо цього Сьомий Конґрес направду може світити прикладом. Не тому, що таких непорозумінь взагалі не було — їх було навіть досить багато, вони були також і в деяких засадничих справах. Але тим світлішим треба вважати його результат — одноодушне схвалення резолюцій і одноодушний вибір нового УККомітету. В цьому заслуга, як самого Конґресу й його провідних діячів, так і широкого громадського загалу та його недвозначної опінії, що консолідаційний характер УККомітету мусить бути збережений навіть за ціну персональних чи групових „кривд". Це є найбільший успіх і самого Конґресу, і нашої спільноти, і, без сумніву, заступленої на тому Конґресі української справи. Цей успіх — а він не одинокий — перерішує і вартість та значення Конґресу.

Чималим успіхом, також під кутом єдиномислія, треба вважати й одноодушне схвалення резолюцій, над якими Резолюційна комісія справді „ламала копія". Всі члени цієї Комісії, що репрезентували практично всі заступлені серед української еміґрації угруповання, були одноодушні в принципових справах: Україна є окупованою державою і вона повинна стати вільною, соборною, ні від кого незалежною і суверенною; в змаганні до відновлення такої Української Держави ми повинні всіми своїми силами і засобами допомагати. Натомість були серйозні розходження щодо цих сил і засобів. Все ж і тут перемогла демократична засада більшости і глибока свідомість рішального значення одноодушности в кінцевих постановах. В результаті, Комісія, оминувши дві спірні пропозиції, схвалила та запропонувала Конґресові ряд резолюцій в багатьох актуальних справах і ці резолюції були схвалені одноодушно Конґресом.

До ясних світел Конґресу треба зарахувати привітальні листи віце-президента Ніксона і діючого державного секретаря Гертера та виступи сенаторів і конґресменів.

Очевидно, були на Конґресі, як і на кожному такому зібранні, також і деякі тіні. Головною з них вважаємо факт, що під час нарад куди більше уваги віддано внутрішнім справам, як головній справі і цілі того Конґресу: справі визволення України. Цій справі американські промовці віддали куди більше уваги, ніж самі учасники Конґресу. Факт, що на Конґресі не виступив особисто ані один представник уряду країни, також не належить до світлих. Очевидно, що в обставинах зв'язаного з Днем Вашинґтона довшого кінця тижня це міг бути припадок. Але не можна без застанови відкинути думки, що за цим могла скриватись й інша, глибша причина, та сама, що визначує непередрішенство в американській політиці, ставить поза будь-яким впливом УКК українські радіопередачі „Голосу Америки" і подібне. До світел Конґресу навряд чи можна б зарахувати й факт, що цих проблем майже не заторкнено в дебатах, задовольняючись самою активністю УККомітету, але не турбуючись її результатами. Тінями Конґресу треба вважати дрібні, часто досить примітивні, політиканські виступи, а далі — відсутність мистецької програми на конґресовому бенкеті та ряд інших справ. Але вони були тільки, властивими людській вдачі і поведінці, тінями, що не притемнюють, але ще більше підкреслюють багато згаданих і не згаданих світел Конґресу. Безсумнівний успіх Конґресу, як цілости, повинен заохотити нас усіх до нових зусиль, нової жертвенности і нового завзяття та наполегливости у змаганні до тих цілей, для яких УКК покликаний: максимальна допомога в змаганні українського народу до відновлення своєї самостійної, соборної і суверенної Української Держави.

З ДУМКОЮ ПРО УКРАЇНУ

Слово Президента УККА Дмитра Галичина на відкритті 7-го Конґресу Американських Українців

Так сталося, що цей наш сьомий з черги Конґрес Американських Українців відбувається саме в той час, як ми з усім американським народом відзначаємо чергові роковини „Батька нашої країни", — Юрія Вашинґтона, в названій його іменем столиці. Для нас, українців в Америці, це має подвійне значення. Як громадяни Америки, ми вшановуємо пам'ять і возвеличуємо ім'я, яким гордиться часто називана цим іменем американська земля, бо це ім'я символізує здійснені на ній найвищі і найкращі ідеали людського роду: законом забезпечені невід'ємні, бо надані самим Творцем, права людини на життя, волю і змагання до щастя. Знову ж, як українці, ми маємо в американських обставинах всі можливості змагати до того, щоб — за словами нашого національного пророка Тараса Шевченка — цього справедливого закону Вашинґтона діждалась нарешті вже й наша страдниця-Україна.

Це є і повинно бути головною метою нашого Конґресу.

Змагання до такої високої мети не легке. Головний тягар у цих змаганнях несуть наші биті лихом подвійної, бо національної і соціяльної, неволі брати і сестри на рідній, не-своїй землі. Деякі з нас знають тягар цієї боротьби з власних переживань, інші знають його з книжок чи оповідань. Невже ж ми мали б про нього забути тепер, невже ж цю боротьбу нашого народу мали б нам притемнити наші вигоди з автомобілями та холодильниками, чи наші непорозуміння, цілком людські, але які ж дрібні в обличчі тих страшних терпінь, що їх зазнає наш нарід в обличчі тих гекатомб жертв, що він їх складає в змаганні до волі, в обличчі тієї апокаліптичної загрози, яка зависла над усім світом у вигляді комуно-московської тиранії й агресії!..

Згадуючи про змагання нашого народу та наше завдання допомогти йому в цих змаганнях, що повинно бути й головною ціллю цього Конґресу, не можна не звернути уваги на деякі приклади з останнього часу.

„Наше Слово", комуністичний орган створеної чи наставленої для українців комуністичної організації в Польщі у виданні з 5-го січня цього року надрукував статтю під заголовком „Як це було справді". У цій статті він намагається розправитись з тими, які, мовляв, „живуть на всяких смітниках і не признають існування української держави — Радянської України", які, мовляв, „для прикраси називають себе українськими самостійниками". Ця комуністична газета має причину на те, щоб з ними розправитися, і цю причину виявляє в тій же таки статті, наводячи листа до редакції одного її читача з Кентшина. В цьому листі дослівно сказано:

„Вони — тобто Українська Повстанська Армія — не мордували нікого, не були бандитами. Вони боролися за нашу волю, проливали свою кров і віддавали своє життя за нас, а не за свої інтереси. Якщо їх не шануєте, то не обкидуйте їх болотом, вони на це не заслужили..."

Легко можна собі уявити, що значить такий лист до комуністичної газети, писаний людиною, яка живе в обставинах комуністичного терору. Не диво також, що ця газета намагається ці настрої серед народу бодай злагіднити брехливими викрутасами, мовляв ви, люди, помиляєтесь, бо та УПА, що ви думаєте, то не була та УПА, що ми думаємо, бо так, як ви думаєте про УПА, ви повинні думати про „відділи самооборони в поодиноких селах", а УПА ви повинні називати бандитами, і так далі.

Або згадаймо інший приклад із широко обговорюваним у нашій пресі т. зв. 19-им параграфом „тез" хрущовського Центрального Комітету Комуністичної партії Совєтського Союзу. Батьки української дітвори, наражуючись на найжахливіші репресії, мали мужність і мудрість виступити проти того нового наступу Московії на українську душу, цим разом на українську мову, і добитися того, що Кремль, правдоподібно в побоюванні за власну шкуру, про цей зловісний параграф „забув", бодай хвилево.

Згадую про два актуальні приклади тільки тому, щоб уже на початку нашого Конґресу поставити нам перед очі його ціль і його завдання. Очевидно, що ми маємо в нашій програмі багато всіляких справ, більше й менше важливих, більше й менше складних, але ми зможемо їх куди легше полагодити, якщо матимемо постійно в нашій свідомості головну мету, перед величчю якої бліднуть усі інші справи, хоч і якими важливими вони могли б нам видаватись.

Коли ж мова про цю нашу велику країну, в якій живемо, то наш Конґрес повинен стати могутнім голосом нашої мільйонової спільноти в багатьох важливих і актуальних справах. Але згадаю лише про деякі найважливіші:

Ми хочемо, щоб ця наша прибрана Батьківщина, а в ній ми, наші діти й наших дітей діти, завжди могла жити в обставинах праведного закону Вашинґтона. Ми хочемо цій нашій прибраній Батьківщині заощадити тієї страшної лекції так званого співжиття з будь-якою, білою чи червоною, імперіялістичною Московією, співжиття, яке во причту всім людям переніс та ще й досі переносить на своєму тілі наш героїчний український нарід. Тим часом, ця страшна лекція загрожує і загрожуватиме Америці і всьому світові так довго, поки всі народи московської імперії, включно з російським народом, не будуть жити вільно у своїх суверенних, народоправних державах, на своїх етнографічних територіях. В змаганні до цієї спасенної мети признання Америкою українського державного передрішення з 22-го січня 1918 і 1919-го років є одною з головних передумов.

Ці і подібні проблеми, крім багатьох наших внутрішніх, маємо обміркувати і виріши-

(Закінчення на стор. 3-тій)

ПРОБЛЕМИ РОБІТНИЧОЇ ПОЛІТИКИ

Виконна Рада Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій відбула свої чергові наради в столиці Порто Ріко. На цих нарадах вирішувано проблеми поточної політики зорганізованого світу праці, який хоч не має своєї власної політичної партії, являє собою величезну силу, що з нею мусить рахуватися кожночасний уряд цієї країни. Виконна Рада робітничої організації, яка охоплює коло 13,500,000 членів, в першу чергу цікавиться економікою країни, зокрема проблемою безробіття. Лежить їй на серці і справа нових законопроєктів у Конґресі, які мали б причинитися до очищення робітничих організацій від злочинних елементів — і одночасно злібералізувати робітничий закон Тефта-Гартлі, що на думку робітничих провідників є несправедливий для робітництва.

Покищо зорганізоване робітництво не думає про організацію політичної партії, бо воно й так виграє на боротьбі між двома партіями, Демократичною і Республіканською, добиваючись схвалення корисних для себе законів. Проводи партій мусять рахуватися з силою робітництва, яке на протязі однієї лише ґенерації стало такою фінансовою потугою, що своїми капіталами може впливати на політику найбільших промислових компаній.

Спеціяліст від робітничих проблем А. П. Раскін пише про те, що більйонові суми, що їх зібрали в своїх руках провідники робітничих організацій, створюють парадокси „капіталістичного робітництва", яке веде свої власні підприємства і своїми фондами може впливати на економічну політику в окремих галузях промисловости. Зібрані докупи фонди центральних (так званих міжнародних) і місцевих робітничих організацій ЗДА становили б суму більшу від одного більйона долярів. Внески членів дають скарбницям робітничих організацій річно понад 600 мільйонів долярів. Але все це майже ніщо в порівнянні з тими більйонами дол., які зібрано в пенсійних і добродійних фондах робітничих організацій.

Ці казкові фонди робітничих спілок уможливлюють велику добродійну службу серед членства. Члени деяких, т. зв. „добрих юній" можуть безплатно користати навіть з найкоштовнішого лікування. Але величезні суми є великою спокусою для деяких несумлінних провідників робітничих організацій, які дозволяють собі зловживати ними, як це виявилося під час переслухань у сенатській комісії в аферах Бека і Гоффи.

Сенатська Комісія Праці має розглянути нові законопроєкти про створення такої контролі над робітничими добродійними і пенсійними фондами, яка виключала б зловживання ними. Сенатор-демократ Джан Ф. Кеннеді з Массачусетс цього року додав до свого законопроєкту пункти, що мали б злібералізувати закон Тефта-Гартлі, проти якого виступають робітничі організації. У Конґресі є також урядовий законопроєкт в цій справі, який підтримував в сенатській комісії секретар праці Джеймс П. Мічелл.

На засіданнях Ради АФП-КІО в Сан Хуані, в Порто Ріко, панував настрій неприхильний до уряду президента Айзенгавера. Ми вже згадували, що робітничі провідники хочуть, щоб уряд вів енергійну економічну й фінансову політику в боротьбі проти зростаючого безробіття. Це, вважають вони, можна осягнути збільшенням федеральних видатків, отже творенням нових варстатів праці для безробітних і для тих осіб, які кожного року закінчують школи. Уряд през. Айзенгавера рішуче висловився проти дефіцитового бюджету, і тому провідники АФП-КІО виступають проти урядової політики.

Ця справа загострилася ще й тому, що през. Айзенгавер висловився на пресовій конференції проти плянованого в березні місяці Волтером П. Рутером „маршу безробітних до Вашинґтону", який мав би вплинути на уряд і Конґрес. Айзенгавер сказав, що про марш на Вашинґтон, окутаний вогкою й холодною мрякою, легко говорити тим робітничим провідникам, які радяться на соняшній пляжі в Порто Ріко. Ця заввага Президента викликала гостру відповідь Рутера, і, можливо, настроїла проти уряду навіть тих делеґатів, які були проти того походу на Вашинґтон. — Навіть сам голова АФП-КІО Джордж Міні був проти цієї пропозиції Рутера.

Щодо законопроєкту про забезпечення робітничих фондів проти зловживань, то юнійний провід в засаді проти того, щоб справу вирішували чинники, які стоять поза робітничими організаціями. Зараз після того, як сенатська комісія виявила була скандальні справи Бека, його сина та деяких його співробітників, провідники юній, щоб заспокоїти стурбовану публічну опінію, заявили публічно, що вони підтримують всяку акцію, скеровану на очищення робітничих організацій від злочинних елементів. Але одночасно вони зажадали, щоб були забезпечені проти зловживань і ті фонди, якими завідують представники підприємців. Тепер, — коли вже призабувся звіт сенатської комісії, представники юній об'єднують справу забезпечення робітничих фондів із справою зміни робітничого закону Тефта-Гартлі. — Важко добитися зміни цього закону, бо проти неї не лише є консерватисти, але й деякі демократи, і тому, можливо, й цього року Конґрес не ухвалить закону проти „робітничих босів", які розпоряджають робітничими грішми так, як це робив голова спілки шоферів Дейвід Бек.

23-го лютого Виконна Рада АФП—КІО ухвалила резолюцію, в якій домагається, щоб Конґрес прийняв закон про зменшення на 5 годин 40-денного тижня праці, затримуючи заробітні платні без змін, або навіть збільшуючи їх. Виконна Рада вважає, що таке зменшення числа годин праці потрібне внаслідок її механізації. Проте можна сумніватися, щоб уже тепер Конґрес рішився прийняти 35-годинний тиждень праці.

Більшість громадянства підтримує справедливі домагання проводу зорганізованого робітництва, який, дбаючи про добробут своїх членів, одночасно підносить життєву стопу американського народу. Але громадянство хоче, щоб зорганізоване робітництво рішуче поборювало тих своїх провідників, які мачають пальці у фондах, призначених для добра загалу членів, а не для особистих їх вигод, хоч би вони й займали в робітничих організаціях найвищі становища.

МИСТЕЦТВО В СССР

На фронті мистецтва в СССР без змін. Пересвідчилися в цьому дев'ять американських студентів, що в серпні минулого року відбули розмову на мистецькі теми з віцедиректором Інституту Мистецтв у Ленінграді. Про їхні враження довідуємося із репортажу, що його вмістив один з них, Т. Г. Голл, у журналі християнської молоді „Ди Інтерколеджієн" за січень-лютий цього року.

На питання про завдання совєтського мистецтва віцедиректор інституту, Ніколай Волинков, відповів коротко і ясно, що мета мистецтва — скерувати людей в могутню течію будування комунізму. Одначе, кожен мистець може мати свої творчі особливості.

Співрозмовці, пробуючи уточнити ці особливості окремих мистців, запитали, що було б, якби мистець пішов в абстрактну творчість. На це відповідь була також недвозвучна:

— Совєтські й російські мистецькі школи мають глибокі реалістичні традиції. Ви можете бути певні, що вони й далі йтимуть шляхом реалізму. Якщо б хтось забажав малювати абстракційно, то не був би популярний серед публіки.

Тоді американці запитали про напрямок конструктивізму, що виявився у 20-х роках. Чи цей напрямок вивчається в курсах історії російського мистецтва?

Відповідь:

— Необ'єктивне мистецтво веде до занепаду мистецтва. Наш уряд вказав на помилки необ'єктивного мистецтва тієї доби.

— Якщо так, то чи можете вияснити нам відношення уряду до мистецтва?

— Ми усвідомлюємо, що студент неспроможний дозріти без допомоги народу й уряду. Студент отримує допомогу в формі стипендії та численних викладачів. В цьому інституті на кожних шістьох студентів припадає один викладач.

Далі директор підкреслив, що студенти цілком сприймають таке керівництво народу й уряду і що комуністичний уряд керує розвитком мистецтва. Наприклад, 1932 року, коли реалістичне мистецтво не було загально визнане, народне наслiддя нівечилось. „Тоді комуністична партія вжила заходів, щоб охоронити скарби цього наслiддя, і для цього була створена організація мистців".

Але це не значить, що комуністична партія обмежує мистця: „кожний мистець може виявити свої особливості згідно з великим наслiддям російського реалізму".

У дальшій розмові американці почули, що не може бути мистецтва для мистецтва: „мистецтво для мистецтва не існує, бо мистецтво може служити або нашій меті, або йти проти нашої мети".

Зрозумілим стає відхід від мистецтва багатьох живих талантів. Один білорус заявив гірко американським студентам: „Я не хочу продовжувати навчання. Цей совєтський реалізм цілком не для мене. Тут немає місця для різних напрямків"...

Китайські комуністи не хочуть замирення у протоці Формози

Вашинґтон. — Американський уряд не слід критикувати за нібито непорушну політику щодо Формози (Тайвані) й островів Квімой та Матсу, бо не Америка а китайські комуністи не хочуть взагалі переговорювати про ситуацію в протоці Формози. Таке заявив асистент державного секретаря для далекосхідніх справ Вальтер С. Робертсон на Сенатській Підкомісії для справ роззброєння. Річ іде про те, чи ЗДА можуть відкликати частину своїх збройних сил з Далекого Сходу та яка там тепер політична ситуація. Робертсон виступив проти опінії колишнього плянувальника закордонної політики в державному департаменті Чарлза Бартона Маршала, який дораджував замирення на Далекому Сході за ціну віддачі китайським комуністам прибережних островів Квімой і Матсу. Тоді, мовляв, можна б дістати міжнародну гарантію для недоторканости острова Формози (Тайвані). Робертсон назвав таку концепцію цілком нереальною, бо китайським комуністам не залежить на прибережних островах, які є для них „горішками", а на тому, щоб Америка відійшла геть з цілого південно-західнього Пацифіку. На круглo 80-х засіданнях американського й комуно-китайського амбасадорів у Варшаві комуно-китайський представник не хотів ані разу увійти в розмову на тему долі прибережних островів. Комуністичний Китай тепер більш войовничий і непримирний, ніж був будь-коли в минулому — заявив Робертсон. Проте перевагу Америки він бачить в тому, що нема ніодного народу на Далекому Сході, який не здавав би собі справи з комуністичної небезпеки та нема водночас ніодного народу, який вірив би, що небезпека грозить від Америки.

ЩЕ ВСЮДИ...

Ще всюди грязь —
не витягнеш ноги,
Ще притаїлись
де-не-де й сніги,
Але весна,
ступивши на поля,
Несе тепло
і розсипає дзвони,
І спрагле серце
жадібно вловля
Найменші звуки,
щонайтонші тони.
Заслухався.
А знизу, із-землі
Легенькі хвилі,
хвильки по імлі —
Угору, ввись,
У синяву бездонну...
І як тут
не замріятись на мить,
Як не зібрати
всі сили потаємні
Та щоб отак,
в високому натхненні,
Ще дужче, ще палкіш
не полюбить
Усі ті фарби,
всі ті тони й звуки,
Набряклу землю
й сонце в вишині
І працю ту
що проситься під руки,
І тих людей,
що просяться в пісні!..

ЄВГЕН БАНДУРЕНКО

М. Мінський

З БАНДУРОЮ ПО ЕВРОПІ

(Жовтень-грудень 1958 року)

(8)

„Фолксрант": „...Співаки і інструменталісти однаково віртуозні. Могутньо виділялися солісти..."

„Торговельна Газета": — „...Дуже цінний був виступ бандуристів для тих, хто цікавиться народним мистецтвом. Ефекти, що їх вони проявили, можна було осягнути лише добре вишколеними голосами. Їх спів — це є альфа і омеґа в народному мистецтві... Не можна налюбуватися такою кантатою як „Байда", яка так досконало репрезентує народну культуру, або блискучими „Дзвонами", в яких так виявляються розкішні голоси ансамблю. Звертали увагу чудові костюми і гарна постава співаків..."

Не проминула нас і комуністична газетка, яка охрестила нас фашистами та колябoрантами і жалкувала, що Капелю так гаряче вітала Голляндія. Ось що ця газетка під назвою „Вперед" пише:

„Фашистівський хор вітають в Голляндії. Ще не так давно ми зустрічали балетний ансамбль Большого театру, і тут раптом ця танцювальна групка. Цих бандуристів під час німецької окупації піддержували фашисти-варвари, які зорганізували їм велике турне по Україні. Постала ця група в тому Києві, де замордовано 47 тисяч совєтських громадян, а тепер є вона під протекторатом „Слова" (назва протикомуністичного часопису), яке так за неї розписується... Великих совєтських мистців вагаються допустити, а групу колябoрантів, яка співпрацювала з убивцями, голляндський уряд, не вагаючись, допускає. Ганьба урядові! Ганьба „Слову!"

А тепер подаємо те, що написало „Слово":

„...Високовартісне народне мистецтво. Що спонукало голляндців зробитись такими ентузіястами цього дивного, екзотичного народного мистецтва? Здається, що це — туга за Батьківщиною, яку українці показали в своєму виступі. До них виступали і монголи, і турки, і росіяни, але цей поневолений нарід не згубив свого національного значення. Це народне мистецтво народилося в одній із найбагатших країн землі, і в ньому відчувається заподіяне наїзником лихо... Музика їхня має високі духові вартості, які яскраво проявляються в релігійних мелодіях, партизанських піснях і в могутніх балядах 16-го століття. Тут є скарб автентичного народного мистецтва. Численні солісти, а між ними дзвінкі баритони, як герої, оповідають про минувшину широких степів України".

З виступів у Голляндії ще треба відзначити концерти в столиці — Гаазі та в Утрехті, де перебуває візантійський хор Антоновича.

Гаазький концерт відбувся 21-го листопада — в день Михаїла — в найкращій залі, в оперовому театрі. Для мене це був найкращий подарунок.

Столична преса наставлена була тенденційно, і маємо враження, що російське НТС завчасно настроїло опінію рецензентів на фальшивий тон. Проте, рецензенти не могли замовчати успіху і писали таке:

„...Ансамбль бандуристів виступив у Гаазі при повній залі і захопив нашу публіку. Цей ансамбль відрізняється від усіх інших, які перебували у нас. Бандура своїм кришталевим звуком особливо прикрашувала спів".

Але вони чіплялися до костюмів, питаючи: „Чи то справжні українські строї?" Мабуть, другим разом визнають і автентичність нашого мистецтва.

Утрехтський концерт цікавий був тим, що там до успіху долучилась сцена: всі члени візантійського хору (голляндці) по закінченні, як на команду, наблизилися до сцени і закидали нас квітами. Деякі з них піднялися на сцену і кожному подарували квітку. А потім, як грім з неба, „Многая літа" — українською мовою.

У приватних листах голляндці підкреслюють своє вдоволення і чекають знову на бандуристів. Ось, наприклад, що пишуть з Айдховену: „...Рецензії дуже добрі. В них зазначають, що пісні звучать спонтанно, а тональність перевищує всі хори, які ми чули... Це було направду чудово, і ми сподіваємось, що Ви знову приїдете наступного року..."

Останній концерт в Голляндії відбувся в місті Сітгарді. Там ми були на офіційнім прийнятті у мера цього міста. Потім нас приймав у розкішній залі театру Комітет Дружби з українцями. По концерті ще раз зустрілися з публікою за кавою.

Всі нас просили обов'язково приїхати на другий сезон. Ця країна ставиться до нас дуже дружньо. Там слово „Україна" в моді. Немає сумніву, що після нашого турне кількість голляндців-прихильників України зросла.

Швеція

У неділю 23 листопада, вранці, виїхали ми в далеку дорогу до Стокгольму, до шведів. Їхали день, ніч і ще півдня.

Про шведів у нас була певна думка: нарід північний, холодний і ми побоювалися неуспіху.

Були труднощі фінансові, втома, негода також впливала на більшість співаків — все це створювало напружений стан. Тому ще перед виїздом до Стокгольму голова Управи п. Гончаренко запитав усіх одверто: чи поїдемо й підтримаємо престиж Капелі і України чи відмовимось від концерту? Здавалось, кожен рішуче відмовиться їхати, не маючи в кишені й на склянку кави. Але і тут козацька витривалість та моральний обов'язок перед родинами, громадою і всіми українцями, що вислали нас з гаслом ширити правду про Україну — взяли верх. На запит п. Гончаренка кожен промовчав. А мовчанка — ознака згоди. Рішили — на Стокгольм!

Підтягнули пояси і в путь. Це був найтяжчий переїзд.

Прибули до Швеції опівдні. Поки розташувалися по готелях, привели себе до порядку, знайшли дещо з харчів — настав час їхати до театру.

Перед концертом накручено телевізійний фільм, який понесе українську пісню через усю Швецію.

Концерт розреклямовано дуже добре; місцевий менаджер робив це старанно через пресу і радіо.

Українці, яких у Швеції мало, робили все можливе для успіху. З'їхалися з цілої країни на наш виступ, бо вважали його за своє свято. Деякі їхали по два дні, покривши вісімсоткілометрову віддаль. Між шведами й іншими чужинцями вони творили лише „купку хоробрих".

За кілька хвилин перед початком всі місця в прекрасній концертовій залі були зайняті. Що було причиною цього? Чи то сантимент шведів до українців від часів Мазепи, про якого всі журналісти та студенти охоче згадували перед концертом і в перерві, чи їх так цікавить народна творчість і бандура, пов'язана з образом Мазепи? Трудно сказати, але створилася особлива атмосфера, яка сповнювала кожного виконавця духовою силою, в'язала з холодними шведами, такими близькими в історії.

З ДУМКОЮ ПРО УКРАЇНУ

(Закінчення зі стор. 2)

ти на цьому нашому великому зборі.

Починаючи наші наради, в першу чергу вспом'янімо і вшануймо всіх тих синів і дочок Українського Народу, які в затяжній боротьбі за волю проти комуністичного ворога лдюства життя своє віддали. Вшануймо рівночасно і тих, що у вкритих славою уніформах американських збройних життя своє віддали накиненій нам комуністичним агресором холодній війні. Вшануймо і вже на початку наших нарад привітаймо весь наш героїчний український нарід, який стоїть у першій лінії світового фронту за волю, мир і справедливість для всіх. Згадаймо і тих усіх щирих українських патріотів, що співчували нашим змаганням, допомагали нам у нашій праці і відійшли у вічність, не діждавшись здійснення своїх задушевних мрій.

Ці наші наради ми починаємо саме в часі, як весь американський нарід вшановує роковини свого першого президента Юрія Вашингтона. А тепер, позвольте, що я зроблю один крок в бік, та згадаю про справу, яка, здавалося б тут не належить, а яка, одначе, дуже тісно пов'язана з нашим життям-буттям тут на американській землі. Бо, не від речі буде при цьому і згадка, що в той сам час і в той самий день — — 65 років тому створено на цій землі Вашингтона першу українську крайову організацію, Український Народний Союз, який став базою дальшого розвитку і росту нашої української спільноти в Америці. І так, як Український Народний Союз, „створений в День Вашингтона" 65 років тому започаткував велику і славну добу в історії Американської України, дав би Милостивий Господь, щоб і цей наш Конгрес, який відбувається в той самий День Вашингтона, започаткував нову, ще більшу й ще славнішу добу в нашій історії.

Відкриваючи ці наші наради, я вітаю Вас, Шановні Пані й Панове, і бажаю цьому нашому зборові такої мудрости і рішучости в наших рядах, як цього вимагає наша грізна доба та наші великі завдання. Бажаю Вам у цих нарадах не в меншій мірі вимріяного багатьома нашими поколіннями братолюбія і єдиномислія, що єдино повинно керувати нами в нарадах над нашою долею та долею нашої країни і нашого народу. Нехай же у цих нарадах просвічує нам така любов до нашого народу, як її виявив один з найславніших і найбільш заслужених піонерів Американської України, о. Григорій Грушка, пишучи про свої відвідини цієї столиці:

„Оглядаючи капітоль у Вашингтоні, я став говорити зо старенькии нігром, котрий мав 80 років і замітав сходи Капітолю. Між іншим сказав мені цей старець, що він чується дуже щасливим замітати сходи до храму свободи, бо сьогодні він і його внуки є вільними. Чуючи ці слова старенького нігра, я почув біль під серцем, і, обернувшись на бік, обтер сльози, бо подумав собі: Боже, Боже, чи дожию я літ того нігра і чи побачу я Україну свобідною? Ах, тоді я сходи її Капітолю вмивав би гарячими від радости слізьми".

Чи побачу я Україну свобідною, питає може і не один з нас? Та при цьому ми повинні одночасно питати себе: що роблю я для того, щоб ця Україна була свобідною? Бо воля, бо свобода сама не прийде. Її треба вибороти, вибороти жертвами життя, крови, а також і працею, трудами, матеріяльною і моральною поміччю. Український нарід на рідних землях складає жертви життя і крови, а від нас вимагається тільки праці, трудів, тільки матеріяльної та моральної помочі. Чи і яку поміч ми дамо, оце питання стоїть перед нами і на цьому Конгресі. Це питання, на яке повинен дати відповідь цей наш Конгрес. І я вірю, що наша відповідь буде: спільно, об'єднано і маніфестаційно ми боронили і надальше будемо боронити права українського народу на вільне і державне життя!

ХРОНІКА ТРЕНТОНУ

З додатнім сальдом ми закінчили 1958 рік. Він позначився в нашій громаді деякими змінами, які зайшли на відтинку громадсько-суспільної діяльности. Тут треба відмітити Надзвичайні Загальні Збори місцевого Відділу У. К. К. А., які відбулися 15-го листопада 1958 р., на яких обрано на голову Відділу дотеперішнього секретаря —мгра Івана Костюка. В розгортанні діяльности Відділ причинився до реактивування діяльности Відділу „Самопоміч", Загальні Збори якої відбулися 28 грудня м. р. та на яких на голову Відділу обрано інж. Адама Мицика. Загальні Збори Відділу „Самопоміч" були попереджені ширшими сходинами громадян м. Трентону, які відбулися 14-го грудня м. р., на яких Централю „Самопоміч" в Ню Йорку заступали інж. О. Гладишовський і інж. Іван Гурик, що виголосили доповіді про діяльність і завдання ОУА „Самопоміч" та потребу організуванняв Кредитових Кооператив при „Самопомочі". — В розгортанні статутової діяльности Відділ УККА патронував доповіді д-ра Теодозія Крупи, місцевого українського лікаря — психіятра та відомого громадського і пластового діяча, яка відбулася 30. листопада м. р. Доповідь п. н. „Наші дії на протикомуністичному фронті" пройшла з успіхом.

Пластунки місцевого 22-го жіночого куреня ім. Наталії Кобринської мали своє гарне Пластове Свято посвячення курінного прапору, яке відбулося 19-го жовтня ц. р., а місцеві українські організації ООЧСУ, СУМА, Пласт, УНС, Провидіння, І. УД — УНА, УПА, „Народня Поміч" — відзначили Роковини 1-го Листопада 9го листопада м. р. на якому то Святі промову виголосив ред. Михайло Островерха. На церковному відтинку минулий рік ми закінчили Святою Місією, яка пройшла з великим підйомом в церкві св. Йосафата в тижні від 16-го до 23-го листопада та якою проводив Впр. о. Маркіян Горішний ЧСВВ з Ню Йорку.

Різдвяні Свята наша громада святкувала подвійно, раз по новому і раз по старому календарі. До різдвяносвяточних настроїв причинилася чудова, морозна погода зі снігом та битком набиті усі церкви Трентону. З Колядою ходили за традицією минулих літ церковні братства та майже усі місцеві організації, які колядували на свої організаційні цілі, поминаючи часто благородні цілі як ЗУАДК та його харитативно - допомогову діяльність, що треба уважати не за успіх в цій справі. — Милу несподіванку зробила нам місцева українська радіопрограма, ведена п. Романом Мариновичем, що в навечер'я українського Різдва Христового 6-го січня передавала усне привітання губернатора стейту Ню Джерзі п. Роберта Б. Майнера з нагоди Різдва Христового для усіх українців в стейті Ню Джерзі. Подібну несподіванку зробив нашій громаді місцевий Осередок СУМА, що передавав в Навечер'я Різдва Христового одногодинну радієву програму на найбільшій місцевій американській радіостанції, в якій англійською мовою та добірним укладом програми було подано коментарі і пояснення до українського Різдва та пов'язаних з цим різдвяносвяточних звичаїв українського народу.

Галя Штендера — пластунка місцевого дівочого 22-го куреня ім. Наталії Кобринської, що тепер студіює медицину на Католицькому Університеті в Ст. Луїс, Мізурі, зробила приємний різдвяносвяточний подарок своїм батькам, пластунам та всій нашій громаді, даючи доповідь про українське Різдво для професорів і студентів цього ж університету, про що згодом писала американська преса в Ст. Луїс.

Та чи не найбільш приємною несподіванкою для нашої громади було спільне, соборне відзначення Роковин 22 Січня, що цього року, наперекір минулим рокам, відбулося спільно й величаво, під омофором місцевого Відділу УККА та при співучасті усіх місцевих українських організацій. Віізначення Світлих Роковин розпочалося спільною авдиєнцією в губернатора стейту Ню Джерзі, п. Роберта Б. Майнера, в якому приймали участь представник українського громадського життя в стейті під проводом адвоката Марсела Вагнера з Джерзі Сити. Відділ УККА в Трентоні заступав його голова мгр. Іван Костюк. У висліді цієї авдієнції, яка була сфільмована й буде показана на телевізійній програмі в неділю 8 березня ц. р. на каналі ч. 13, в год. 6—7 вечором, губернатор Майнер, підписав проклямацію „Українського Дня Незалежности" та, подібно як і в минулих роках ,дав доручення в дні 22-го січня вивісити на головному будинку капітолю поруч американського зоряного прапору і український синьо - жовтий. — Подібна делеґація українців міста Трентону зложила візиту 22-го січня мейорові міста п. Донелла И. Конноли, у висліді якої він підписав проклямацію „Дня Української Незалежности" та дав доручення вивісити на Сити Гол поруч американського прапору і український. В склад делегації, яку очолював голова Відділу УККА — мгр. Ів. Костюк, входили: о. Йосиф Атаманюк від Українсько - Католицької Парафії св. Йосафата, о. Юрій Красевич від Українсько - Православної Парафії св. Юрія Переможця, о. Михайло Запаринюк, молодший, від Українсько - Православної Парафії Пресвятої Тройці, п. Михайло Рудь — голова місцевого Відділу Т-ва Спріяння УНР та п. Зенон Федорович — член Управи місцевого Відділу ООЧСУ. Того ж дня, 22-го січня, на будинках капітолю та Ситі Голл гордо лопотіли прапори нашої Батьківщини, а в місцевій американській пресі (два щоденники) появилися фотознимки, коментарі в різних числах обох щоденників аж вісім, що треба уважати за велике досягнення Екзекутиви місцевого Відділу УККА, яка зуміла в цьому напрямі поробити заздалегідь усі потрібні приготовання та старання, домівки наших установ в той день були замаяні українськими й американськими прапорами. — Завершення гідного відзначення цьогорічних Світлих Роковин 22-го Січня була неділя 25-го січня ц. р. Вранці відбулися в трьох місцевих українських церквах Торжественні Богослужения в намірені Українського Народу, а ввечері, в 6 год. Святочний Комітет, в склад якого входили мгр. Іван Костюк від Відділу УККА, д-р Теодозій Сендзік від Демократичних Організацій й п. З. Федорович від Організацій Визвольного Фронту, приготовив дбайливий і на високому рівні „Святочний Вечір". На програму зложилися Американський державний гимн, який відспівала п. Анна Матковська - Титла при фортепіяновому супроводі д-ра Антона Рудницького, відчитання уривків з 4-го Універсалу Центральної Ради та Акту Злуки Українських Земель Директорії УНР (голова місцевого Відд. ОДУМ п. Іван Івахненко), Заклик УККА з нагоди Світлих Роковин (секретар місцевого Осередку СУМА — п. Михайло Логін), проклямації „Дня Української Незалежности" губернатора і мейора міста — англійською мовою (курінна 22-го дівочого куреня ім. Наталії Кобринської п. Ірина Ковшевич). Як доповнення для цієї програми на сцені виступили зо своїми організаційними прапорами пластунки, сумівці і одумівці. Глибоку змістом промову сказав полковник Генштабу Армії УНР Аркадій Валійський з Ню Йорку. Музичне тріо (фортепіян — д-р Антін, чельо — Доріян і скрипка — Роман Рудницькі виконали Ґріґа: „Норвезькі танки", а жіночий вокальний ансамбль (12-тка) Мішаного Хору „Кобзар" з Филаделфії зі сольом п. Марії Ясінської - Мурованої (сопрано) при супроводі фортепіяну (д-р Антін Рудницький)

(Закінчення на стор. 4)

Українська делеґація очолювана головою Відділу УККА в Трентоні, Н. Дж. мгр. Іваном Костюком під час підписування мейором міста проклямації „Дня Української Незалежности" в дні 22-го січня ц. р. На фото стоять відліва доправа: мгр. Іван Костюк, Зенон Федорович, член Управи місцевого Відділу ООЧСУ, о. Михайло Запаринюк, Михайло Рудь, голова місцевого Відділу Т-ва Сприяння УНР. Сидять зліва направо: о. Осип Атаманюк, мейор міста Донел И. Конноли і о. Юрій Красевич.

Український Літературно Мистецький Клюб
Нью Йорк 149 2-га Ев.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю, дня 27-го лютого ц. р., відбудеться доповідь проф. Володимира Горбачевського на тему „Ліквідація ідеологічного дуалізму". Початок о год. 8-ій вечора.

КОНКУРС

Українська Католицька Парохія Пресвятої Евхаристії в Іст Кілдонен, Ман., проголошує оцим КОНКУРС на проєкти-пляни слідуючих речей до церкви: головного престола, кивота, іконостасу, двох бічних престолів й тетраподу.

Церква Пресв. Евхаристії нова, мур., збудована тому 4 р., тепер в середині викінчується плястровання. Повищі речі до церкви мають творити одну артистичну цілість. Парохії йде про якнайкраще можливе артистичне (різьбарське-малярське) виконання. Парохія буде брати під увагу тільки плянипроєкти, що будуть речником української церковної культури (обряду).

За плянами церкви, інформаціями й умовинами, просимо усіх заінтересованих звертатися на слідуючу адресу:

UKRAINIAN CATHOLIC PARISH
of HOLY EUCHARIST
480 Montrose Ave.
East Kildonan-Winnipeg 5,
Man., Canada

РОЗШУКИ

Теодор Пастернак пошукує свого вуйка, **ОСИПА ВІКРИКАЧА**, який був замешкав 39, 39a McDonald, St. Louis 16, Mo. USA. — Моя адреса: **Teodor PASTERNAK** 16 Rue des Diomonts Paris 13, France

Хроніка Трентону

(Закінчення зі стор. 3-тої)

виконав прецизно Миколи Лисенка: „І спочинуть невольничі руки". Колишня артистка Українських Театрів п. Леся Качурівська з чуттям, зворушуючи до сліз публіку, віддеклямувала Богдана Лепкого: „І в мене був свій Рідний Край". Наш славний, хоч тільки 16-тилітній пяніст — віртуоз Роман Рудницький на закінчення першої частини програми відограв сольо на фортепіяні (спеціяльно для цієї цілі визиченому інструменті) Бах - Бусон: „Два органові хорали" та Брамса: „Рапсодія Ес-Дур". Бурхливі і невгаваючі оплески були нагородою молодому мистцеві.

В другій частині програми солісти Мішаного Хору „Кобзар" (Марія Ясінська-Мурована — сопрано Анна Матковська-Титла — альт, Омелян Татунчак — тенор та д-р Мирослав Гнатюк (бас) під керівництвом та при фортепіяновому супроводі д-ра Антона Рудницького виконали Миколи Лисенка: „І procвітеш, позеленієш". **Мешканець** Трентону п. Степан Шилкевич (бас) при супроводі на фортепіяні п. Люби Турин при захопленні публіки відспівав Нижанківського: „Засумуй трембіто" та Ромберга „Чи чуєш клич", а на наддаток Лопатинського „Надії". — Роман Рудницький відограв ще твір Антона Рудницького: „Тему з варіяціями" а на Ліштa „Ля Кампанеля", а на добавок Шопена. Мішаний вокальний ансамбль (22-тка) зложений із членів Мішаного Хору „Кобзар" з Филаделфії під керівництвом та при фортепіяновому супроводі д-ра Антона Рудницького виконав **Бортнянського**: „Концерт" Номер 1." та Вахнянина: „Поклін Героям" зі сольом Марії Ясінської - Мурованої. Співом Українського Національного Гимну закінчено програму цього єдиного як досі, на протязі довгих років під кожним оглядом вдалого і гідного та щонайважніше, спільного — соборного відзначення Світлих Роковин Української Державности — Української Народної Республіки та Української Соборности. Під час святкувань під церквами та на залі продавано пропам'ятні відзнаки, видані **Централею** УККА з нагоди Світлих Роковин та книжку Володимира Душника в англійській мові „Ін Квест оф Фрідом".

Сцена на „Святочному Вечорі" була прикрашена „Великим Гербом України", який на спеціяльне замовлення Святочного Комітету виконала многонадійна молода українська малярка з Филаделфії п. Ніна С. Климовська. Світляні ефекти приготовив п. Олекса Пліщук, а весь концерт награвав на тейпрекордер інж. А. Шавлач.

ЮКО

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

БАЙОН, Н. Дж. — Т-во ім. Т. Шевченка, Відд. 281, повідомляє членів, що Річні Збори відбудуться в п'ятницю, 27-го лютого 1959 р., точно в год. 8 веч., в залі УНДому 33-35 Вест 19 вул. На порядку: вибір нової Управи. Крім цього, будуть ще інші важливі справи. — М. Сірий, предс.; Я. Лаврів, кас.; Л. Бачинський, секр.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласниками 20-ти мільйонового майна організації!

В 1960 РОЦІ МАЮТЬ КАТАСТРОФІЧНО ПОДЕШЕВШАТИ СВИНІ

Вашингтон. — Фармерський економіст із стейтового коледжу в Айові Френсіс Кутіш передбачає, що в цьому і найближчому році мають катастрофічно подешевшати свині внаслідок цього, що їх число має значно збільшитися. Президентська виборча кампанія буде в повному ході, коли восени 1960 року будуть дуже дешеві свині. В 1955 р. свині вже були такі дешеві, що один фунт живої ваги продавано за менше як по 10 центів, і уряд мусів купувати живі безроги, щоб піднести їхню ціну. Внаслідок цього демократи мали виборчі успіхи в фармерських районах в 1958 році.

ЗАКЛИКАЮТЬ БУДУВАТИ ПО ДВА МІЛЬЙОНИ МЕШКАНЬ РІЧНО ВПРОДОВЖ 20 РОКІВ

Лос Анджелес, Каліфорнія. — На Конвенції Крайової Ради Жидівських Жінок промовляв виконний директор Будівельної Управи з Денверу, Колорадо, Лі Ф. Джанстон, який твердив, що ЗДА повинні кожного року впродовж 20-х років будувати по два мільйони нових мешкань та модернізувати принаймні 400,000 мешкань річно. Навіть при такому будівельному темпі, на думку промовця, в 1975 році ще бракувало б добрих мешкань для яких п'ятьох мільйонів родин. Він казав, що легко буде перебудувати американські міста, коли представники уряду та стейтових леґіслятур, громадянства і будівельного промислу будуть співпрацювати в розв'язці цієї важливої справи для втримання високого рівня американського життя.

Короткі Вістки

● **Королева Єлисавета II** передала королівський палац Марлборо Гавз у Лондоні англійському урядові для вживання його на з'їзди членів Коммонвелту та інші великі конференції. Палац Марлборо має 200 кімнат і походить з 1709 року. Раніше це був міський палац англійських наступників престолу.

● **У Кенії** сенсацію викликала справа засудженого в 1953 році на 7 років в'язниці видатного терориста Йому Кеніятти. Виявилось, що коронний свідок проти цього терориста, на основі зізнань якого засуджено Кеніятту, був підплачений і тепер відповідатиме перед судом за кривоприсягу. Кеніятта дістав авреол невинного мученика. Англійська адміністрація має великий клопіт, бо ця справа підсилює антианглійські настрої в Кенії.

● **Англійський прем'єр Геролд Мекміллен**, який минулої суботи виїхав з відвідинами до Москви, журився, що не має теплого одягу, відповідного для московських морозів. Дінавшись про це, північно - ірляндський прем'єр Вайкавнт Брукенбороф позичив Мекмілленові своє старе футро.

✝

Рідним, Побратимам Зброї, Приятелям, Землякам з Тисьмениці та Знайомим подаємо сумну вістку, що наш

НЕЗАБУТНІЙ ЧОЛОВІК, БАТЬКО, ТЕСТЬ і ДІДУНЬО,

бл. п. СЕМЕН КРИВЕНЧУК

уроджений 5. IX. 1895 р. в Тисьмениці, Зах. Україна, б. учасник Визвольної Боротьби України в лавах У.Г.А. й Армії У.Н.Р., член Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, заосмотрений Найсвятішими Тайнами, помер, дня 22-го лютого 1959 року, у лікарні в Ню Йорку.

ПАРАСТАС був відслужений у понеділок, 23-го та у вівторок, 24-го лютого 1959 р., в год. 8-ій веч., в пох. домі П. Яреми в Ню Йорку, 7-ма вул.

ПОХОРОН — у середу, 25-го лютого 1959 р., в год. 9:00 ранку, з того ж пох. дому до української греко-кат. церкви св. Юрія в Ню Йорку, а звідти, після Служби Божої на цвинтар св. Хреста у North Arlington.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Безмірним горем прибиті:

ТЕКЛЯ — дружина
Орест КРИВЕНЧУК — син
Богданна ВИННИК й Ірина КРИВЕНЧУК — доньки
Остап ВИННИК — зять
Христя ВИННИК — внука

ТАРЗАН, ч. 4215. В отворі.

Спочатку мовчки, загоничі відступили, поки не були певні, що здичілий слон був між ними і пасткою. А тоді розійшлися, розшукуючи...

Вкінці Тарзан закликав їх, щоб робили гамір. Бо його чуйне ніздря зачули слона!

Зробився страшний гуркіт, і Тантор, з поспіхом втікав із своєї криївки!